

Justis- og beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep

0030 Oslo

Politiets utlendingsenhet

Deres referanse:

22/590

Vår referanse:

20/150946 -

Dato:

01.03.2022

Hørings svar

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 7. februar 2022, med frist for innspill innen 1. mars 2022.

1. Behovet for midlertidig hjemmel for tvangstesting for Covid-19 i utlendingsaker

Politielloven § 2 regulerer politiets oppgaver, og utgjør samlet sett politiets samfunnsoppdrag. Som politimyndighet skal PU ivareta samfunnssikkerheten, forebygge og bekjempe kriminalitet. Avklaring av korrekt identitet og uttransport av utlendinger med ulovlig opphold er av stor betydning for samfunnssikkerheten. Samfunnssikkerhet er et viktig formål med utlendingslovgivningen. Av forarbeidene til utlendingsloven fremgår det at:

«Det er en grunnleggende del av innvandringsreguleringen å kunne holde utenfor landets grenser personer som er uønsket her på grunn av kriminalitet eller visse andre forhold.»¹

For utlendinger, uten lovlig opphold i Norge, gjelder det en plikt til å medvirke til effektueringen av egen uttransport. I PU har man under pandemien sett en økende tendens til at flere utlendinger likevel trenerer en lovlig uttransport ved å nekte og avlegge Covid-19 test. Fraværet av en effektiv tvangshjemmel skaper utfordringer for politiets evne til å forebygge kriminalitet gjennom å verne asylinstuttet og besørge en effektiv returpolitikk, som forutsatt i Hurdalsplattformen.

I høringsforslaget² fremgår det at:

«Politiets utlendingsenhet opplever at flere blant dem som skal uttransporteres, ikke er villige til å la seg teste før utreise. Domstolen har i saker om internering lagt til grunn at motvilje mot å la seg teste innebærer at utlendingen selv blir ansvarlig for at uttransportering ikke kan gjennomføres, og at vedkommende derfor fortsatt kan holdes internert. Dette har igjen som følge at enkelte kan bli sittende svært lenge på Trandum.»

---

¹ [Ot.prp.nr 75 \(2006-2007\) side 288](#)

² Se forslaget s. 13.

Det følger av forslaget at manglende hjemmel for tvangstesting både har innvirkning på behovet for internering og behovet for interneringsforlengelser. Det fremgår ikke like klart at PU må forholde seg til begrensninger som medfører en makstid for hvor lenge PU kan holde utlendinger internert på politiets utlendingsinternat Trandum. I saker som behandles etter Dublin III-forordningen, kan PU kun holde en person internert i seks uker fra en aksept er gitt uttrykkelig eller stilltiende av det ansvarlige medlemslandet etter artikkel 28.³ Dersom PU ikke klarer å få gjennomført en uttransport innen denne fristen, må utlendingen løslates med fare for at vedkommende da unndrar seg effektivering, og enten reiser videre til andre europeiske land eller at Norge blir ansvarlig for oppfølging av utlendingens asylsøknad fordi vi ikke får uttransportert vedkommende innen fristene som følger av Dublin III-forordningen.

I mange saker forsøker PU å få til en uttransport uten pågripelse og påfølgende internering. I disse sakene ville en tvangshjemmel fungere preventivt ved at personen som skal uttransporteres er klar over at dersom samtykke ikke gis, så kan testen gjennomføres med tvang. Det fremgår av forslaget⁴ at erfaringen fra Danmark er at det nettopp bare i få tilfeller har blitt behov for faktisk bruk av tvang.

I andre saker er det nødvendig med pågripelse, men likevel slik at PU etterstreber å få til uttransport innen tidsrommet pågripelsesbeslutningen gjelder. Dette gir PU et handlingsrom på tre dager⁵ til å få gjennomført en uttransport, uten å fremstille vedkommende for retten. Dette er for eksempel aktuelt i saker som går etter den såkalte 48-timers prosedyren, hvor det foreligger holdepunkter for å anta at asylsøknaden er åpenbart grunnløs og følgelig vil bli avslått. Også i disse sakene er uttransporten svært sårbar med tanke på hvor enkelt det er å forhindre egen uttransport, og en tvangshjemmel vil ha en betydelig preventiv effekt.

PUs erfaring er at manglende hjemmel for tvangstesting i enkelt saker har resultert i løslatelse av personer hvor det er en klar unndragelsesfare og hvor det foreligger et åpenbart misbruk av asylinstituttet. Det er en markant risiko for at disse personene, i likhet med det som er tilfelle i utleverings- og overleveringssakene, søker å unndra seg myndighetene, med de implikasjoner det har i forhold til nasjonal sikkerhet og kriminalitetsforebygging.

PU mener det er maktpåliggende å innføre en midlertidig lovhjemmel om at utlendinger, uten ulovlig opphold, skal kunne pålegges covid-19-test der det er nødvendig for å sikre uttransportering. Som det fremgår av høringsforslaget begrenser dette seg naturlig nok til de tilfellene hvor utlendingen ikke gir samtykke til testing.

I forskrift om smitteverntiltak mv. ved koronautbruddet (Covid-19-forskriften) er det i senere tid gjort flere lettelse i restriksjonene for innreise til Norge. Tendensen i samfunnet er økt transport og turisme mellom landegrensene. Det er imidlertid lite sannsynlig at flyselskapene vil lette på kravet om Covid- test før avreise all den tid det fortsatt pågår en pandemi i resten av verden.

Manglende tvangshjemmel vil også kunne påvirke kapasiteten på utlendingsinternatet. PU registrerer at fraværet av en effektiv tvangshjemmel skaper utfordringer når distriktene igjen har startet å produsere flere ordinære uttransporter som medfører lengre opphold på Trandum. Hvis dette igjen gjør at utlendingene må interneres over lengre tid utelukkende fordi

---

³ Dublin III – forordningen Art. 28 (3).

⁴ Se forslaget s. 13.

⁵ Se utlendingsloven § 106a siste ledd.

de nekter å la seg teste, vil det kunne skape ytterligere utfordringer for kapasiteten på utlendingsinternatet.⁶

Det haster derfor å få på plass regelverk som kan svare på noen av utfordringene pandemien har medført særskilt på utlendingsfeltet. PU stiller seg følgelig positiv til Justisdepartementets forslag om en midlertidig lovhjemmel for tvangstesting for Covid-19. I det følgende vil PU likevel komme med noen innspill som etter vår oppfatning best vil legge til rette for en effektiv returpolitikk i utlendingssakene.

2. Forslag til ny § 103a

2.1 Adgang til rettslig overprøving

I forslaget til ny 103 a tredje ledd, heter det at:

«En beslutning etter annet ledd om å gjennomføre undersøkelse med tvang kan bringes inn for retten.»

I høringsforslaget presiseres det at:

«Tredje ledd fastsetter at utlendingen kan kreve spørsmålet om rettmessigheten av en beslutning om tvangstesting, brakt inn for retten. Det må i denne sammenheng settes en rimelig frist for å kreve spørsmålet vurdert av retten, og en begjæring om dette må gis oppsettende virkning.»

Det fremgår av høringsforslaget at det motsatte skal gjelde for utleverings- og overleveringssakene:

«I disse sakene legges det ikke opp til at påtalemyndighetens beslutning om bruk av tvang kan bringes inn for retten for etterfølgende prøving fordi det oppstilles korte frister for å effektivere et endelig vedtak.»

Og videre at:

«For å ivareta rettssikkerheten til den ettersøkte, foreslås det derfor at retten, på begjæring fra påtalemyndigheten, tar prejudisielt stilling til om vilkårene for bruk av tvang er til stede.»

PUs innspill til ny § 103a tredje ledd:

Som bemerket innledningsvis i dette høringssvaret har PU i likhet med distriktene fristsaker i porteføljen. Både i disse og øvrige saker, er det krav fra mottakerlandene og flyselskapene om negativ Covid-19 test. En slik test må være av nyere dato og følgelig avlegges tett opp mot uttransport.

PU anser det derfor som uheldig at det skal være adgang til domstolsprøving av om vilkårene for å bruke tvang er tilstede da det kan medføre at planlagte uttransporter må kanselleres. PU

---

⁶ PU er kjent med at kapasiteten på Trandum nå er begrenset og at politidistriktene i flere saker må velge alternativer til internering, som meldeplikt og/eller bestemt oppholdssted, til tross for at behovet for internering er tilstede.

mener det er hensiktsmessig at domstolen, også i utlendingssaker, på begjæring fra politiet tar prejudisiell stilling til om vilkårene for bruk av tvang er tilstede.

Det er med andre ord viktig at det ikke legges opp til en prøvingsrett i utlendingssaker som blir en ny måte å trenere iverksettelsen av gyldige vedtak på kort tid før uttransport.

Til sammenlikning følger det av forslaget til ny midlertidig lov om tilpasninger i regelverket om internasjonalt rettslig samarbeid som følge av utbruddet av covid-19, i § 2 at:

«Påtalemyndigheten kan fremsette begjæring der det er grunn til å tro at den ettersøkte ikke vil la seg teste frivillig eller følge opp et pålegg gitt etter § 1 første ledd.»

PU mener vilkåret om 'grunn til å tro' også vil være oppfylt i flertallet av utlendingssakene.

Dette gjelder eksempelvis saker som skal gå i hurtigsporet etter den såkalte 48-timers prosedyren, saker som går etter Dublinregelverket og dessuten saker hvor PU har gått til planlagt pågrep for å effektivisere UDI/UNEs vedtak.

I slike klare tilfeller bør regelverket åpne for at domstolen prejudisielt tar stilling til om vilkårene for bruk av tvang er oppfylt. Det vil med andre ord si samtlige saker etter utlendingsloven, med unntak av de saker hvor PU internerer for å avklare identiteten til utlendingen.

PU kan ikke se at det er grunnlag for å forskjellsbehandle utlendingssakene og utleverings- og overleveringssakene på dette punkt.

PU ber derfor om at departementet vurderer de praktiske implikasjonene prøvingsretten som er foreslått i ny § 103a får i utlendingssakene. Dette gjelder især forslaget om at en begjæring om rettslig overprøving 'må' gis oppsettende virkning.

2.2 Førende regelverk

Høringsforslaget⁷ legger opp til at personopplysningsloven skal være det førende regelverket.

PU ser at dette kan skape utfordringer for vår behandling av opplysninger i UTSYS⁸, som er regulert i politiregisterloven.

Opplysningene som skal behandles her må sies å være begrunnet i politimessige formål (tvangsmiddel og mulighet for å bruke tvang ved gjennomføring av inngrepet). Dette er opplysninger som PU mener kan behandles i UTSYS, jf. politiregisterforskriften § 56-4 nr. 4.

PU ser det derfor som hensiktsmessig at departementet adresserer denne problemstilling og vurderer hvorvidt opplysningene i UTSYS kan styres av to ulike regelsett.

---

⁷ Se forslaget s. 15.

⁸ Utsys er saksbehandlingssystemet til PU. I UTSYS finner man løpende oversikt over asylkomster, saker til behandling i PU, innsatte på Politiets utlendingsinternat (Trandum) og Utreisesenteret, samt utlendinger som skal eller har blitt uttransportert. Personalia og antatt nasjonalitet, foto av utlendingen, saksansvarlig i PU og DUF-nummer er også informasjon som fremkommer av statusoversikten.

2.3 Vaksinepass

Et økende antall land krever opplysninger om vaksinestatus og om utlendingen er fullvaksinert i form av vaksinepass ved innreise. PU antar at dette vil være det gjeldende fremover. PU oppfatter lovforslaget slik at innsyn i helseopplysninger kun er gjeldende for testresultatet av en gjennomført Covid-19-test. Dersom krav om negativ covid-19-test erstattes med vaksinepass for innreise, er det avgjørende at politiet får tilgang til disse opplysningene. Hvis ikke vil politiet måtte kansellere planlagte returer på bakgrunn av manglende informasjon om vaksinestatus.

PU er usikker på hvor stor betydning vaksinepass vil ha i tiden fremover og om det vil bli avgjørende for om returer kan gjennomføres. Dersom politiet ikke gis muligheten til å hente ut vaksineinformasjon, vil politiet mest sannsynlig måtte teste personer med tvang som er fullvaksinerte og har vaksinepass. Forslaget fra Justisdepartementet, slik det er utformet i dag, omfatter ikke krav om at utlendinger må fremlegge opplysninger om vaksinestatus. PU bemerker at et lovforslag som også gir politiet tilgang til slike opplysninger vil gi et mye større spillerom som igjen vil resultere i flere gjennomførte uttransporter.

2.4 Taushetsplikt

Det fremgår av høringsforslaget⁹ at helsepersonell har taushetsplikt om opplysninger vedrørende resultatet av en covid-19 test, jf. helsepersonelloven § 21. Det foreslås derfor å lovfeste en rett for politiet til tilgang til resultatet av testen i utlendingssakene.

PU bemerker at dette også bør gjelde soningsoverføringer og tilgang til å hente ut opplysninger fra vaksinepass.

2.5 Soningsoverføringer

Utleverings- og overleveringssaker omfatter også soningsoverføringer fra Norge til andre land. Det er derfor ønskelig at soningsoverføringer nevnes særskilt i ordlyden da det å nekte og la seg teste for covid-19 tidligere har forhindret at soningsoverføringer kunne bli gjennomført.

Dokumentet er elektronisk godkjent

Med hilsen,

Arne Jørgen Olafsen
sjef PU

Caroline Salberg Rødfoss
fung. avdelingsleder - FJAGE

---

⁹ Se forslaget s. 15.